

[illegible]

LNT Meertaligheid in het basisonderwijs, 25 maart 2021

Radboud Universiteit

1

[illegible]

2

Meertaligheid op school: twee perspectieven

Meertalige leerlingen / anderstalige leerlingen

- Meertaligheid als probleem?
- Meertaligheid als iets uitzonderlijks?
- Leerachterstanden?
- Wat te doen met 'de andere taal' van de leerlingen?

VVTO: Engels op school

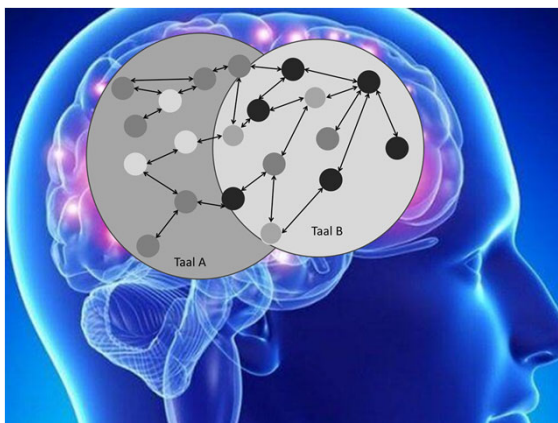
- Tweektaligheid / leren van een andere taal als iets positiefs
- Goed voor imago van de school
- Internationalisering
- Hoge verwachtingen, talentontwikkeling

Radboud Universiteit

3

Cognitief gezien gaat het eigenlijk om hetzelfde

Radboud Universiteit

4

Doel van deze lezing

Wetenschappelijke inzichten over meertaligheid, met nadruk op taal en cognitie

Aanbevelingen onderwijspraktijk

5

Radboud Universiteit

5

Waarom focus op taal en cognitie?

Wetenschappelijke inzichten leiden tot *visie*,
visie leidt tot praktijk.

Onderwijs zou moeten aansluiten bij hoe
kinderen taal leren en gebruiken.

6

Radboud Universiteit

6

Welke wetenschappelijke inzichten?

7

7

Welke wetenschappelijke inzichten?

- Iedereen is wel een beetje meertalig, en niemand is ‘volledig’ meertalig
- Belangrijke bevindingen en karakteristieken
 - Complementariteitsprincipe
 - Je kunt de talen die je spreekt niet ‘uit’ zetten
 - Mixen van talen
- Taal leren bij meertaligen is niet wezenlijk anders dan bij ééntaligen

8

8

Welke wetenschappelijke inzichten?

- Iedereen is wel een beetje meertalig, en niemand is 'volledig' meertalig
- Belangrijke bevindingen en karakteristieken
 - Complementariteitsprincipe
 - Je kunt de talen die je spreekt niet 'uit' zetten
 - Mixen van talen
- Taal leren bij meertaligen is niet wezenlijk anders dan bij ééntaligen

9

9

Meertaligheid is de 'norm'

talen in de wereld: 7099
 (<https://www.ethnologue.com>)

landen : 195

10

10

Meertaligheid in Afrika

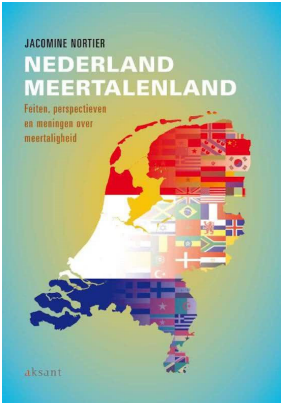
Nigeria	521
Congo	217
Sudan	134
Ethiopia	88
Kenya	74
Senegal	46
Liberia	31
Eritrea	18
Somalia	15

11

11

Meertaligheid in Nederland

12

12

Meertaligheid in Nederland

Meer dan 2.5 miljoen inwoners is opgegroeid met meer dan één taal.

(KNAW Talen voor Nederland rapport)

13

Radboud Universiteit

13

Iedereen is wel een beetje meertalig

- Spreek je altijd Nederlands of soms ook andere talen?
- Waarschijnlijk kun je (een beetje) Engels.
- Misschien spreek je een dialect.
- Misschien kun je gebarentaal?
- Misschien heb je meerdere moedertalen?

14

Radboud Universiteit

14

Wanneer ben je eigenlijk meertalig?

Grosjean (1998): “people who use two (or more) languages (or dialects) in their everyday lives.”

15

Radboud Universiteit

15

Niemand is ‘volledig’ meertalig

Grosjean (1998): “people who use two (or more) languages (or dialects) in their everyday lives.”

Ruimte voor variatie:

- Contexten van taalgebruik
- Mate van taalvaardigheid en geletterdheid
- Leeftijd waarop je talen hebt geleerd
- Mate waarin talen dagelijks worden gebruikt

16

Radboud Universiteit

16

Iedereen is wel een beetje meertalig; niemand is 'volledig' meertalig

Aanbeveling onderwijs:

- Maak de diversiteit aan talen en taalvaardigheid zichtbaar
- Benut en 'vier' deze diversiteit

17

Radboud Universiteit

17

Iedereen is wel een beetje meertalig; niemand is 'volledig' meertalig

Aanbeveling onderwijs:

- Maak de diversiteit aan talen en taalvaardigheid zichtbaar
- Benut en 'vier' deze diversiteit

SLO: De waarde van talen, taalvariëteiten en culturen

“Het is belangrijk dat leerlingen nieuwsgierig worden naar elkaars meertalige repertoire, dat voor iedereen verschillend is. Als leerlingen samen aan een opdracht werken, kunnen ze profijt hebben van de talen die hun klasgenoten kennen. Leerlingen kunnen op deze manier over taalkundige aspecten van taal nadenken, wat het leren van het Nederlands weer bevordert.”

<https://www.slo.nl/thema/vakspecifieke-thema/nederlands/meertaligheid/>

18

Radboud Universiteit

18

Welke wetenschappelijke inzichten?

- Iedereen is wel een beetje meertalig, en niemand is 'volledig' meertalig
- **Belangrijke bevindingen en karakteristieken**
 - **Complementariteitsprincipe**
 - Je kunt de talen die je spreekt niet 'uit' zetten
 - Mixen van talen
- Taal leren bij meertaligen is niet wezenlijk anders dan bij ééntaligen

19

Radboud Universiteit

19

Complementariteitsprincipe (Grosjean)

- Meertaligen verwerven en gebruiken hun talen gewoonlijk
 - voor verschillende doeleinden,
 - in verschillende domeinen van het leven,
 - met verschillende mensen.
- Verschillende aspecten van het leven vereisen vaak verschillende talen.

20

Radboud Universiteit

20

Complementariteitsprincipe: consequentie

- Woordenschat van meertaligen is 'verdeeld', vaak kleinere woordenschat per taal.
- Maar: minstens zo grote woordenschat als je beide talen optelt.

➤ *Aanbeveling onderwijs: beoordeel meertalige / anderstalige leerlingen niet alleen op hun kennis van/in het Nederlands.*

21

21

Welke wetenschappelijke inzichten?

- Iedereen is wel een beetje meertalig, en niemand is 'volledig' meertalig
- **Belangrijke bevindingen en karakteristieken**
 - Complementariteitsprincipe
 - **Je kunt de talen die je spreekt niet 'uit' zetten**
 - Mixen van talen
- Taal leren bij meertaligen is niet wezenlijk anders dan bij ééntaligen

22

22

Je kunt de talen die je spreekt niet 'uit' zetten

- Je ziet straks een serie woorden
- Probeer voor je zelf te bepalen of je denkt dat het een bestaand Nederlands woord is of niet

23

Radboud Universiteit

23

Wat is hier aan de hand?

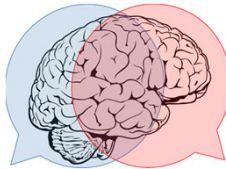
- Welke woorden kwamen voor:
paard, boerderij, **chair**, **stool**, **bank**, tafel, laars, **shoe**, **boot**, druppel, **drop**, bril, **glas**, **baby**, dun, **slim**, **smart**
- Je kennis van meerdere talen beïnvloedt hoe je woorden in beide talen verwerkt en interpreteert.

Radboud Universiteit

24

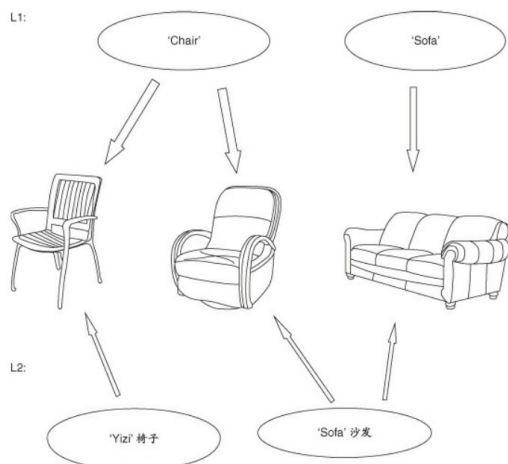
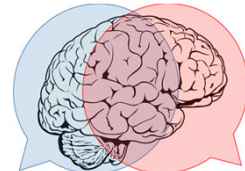
Wat is hier aan de hand?

- Welke woorden kwamen voor:
paard, boerderij, **chair**, **stool**, **bank**, tafel, laars, **shoe**, **boot**, druppel, **drop**, bril, **glas**, **baby**, dun, **slim**, **smart**
- Je kennis van meerdere talen beïnvloedt hoe je woorden in beide talen verwerkt en interpreteert.
- Beide talen staan continu 'aan' tijdens taalgebruik.

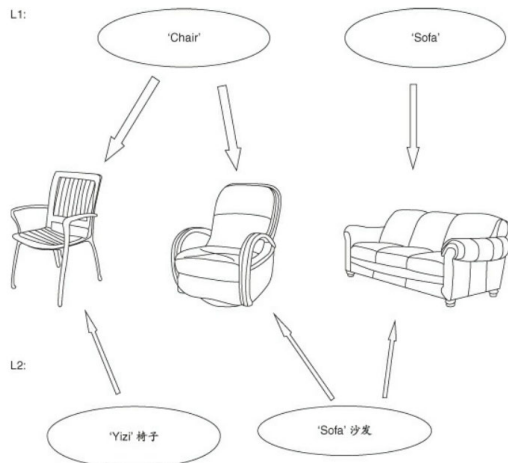
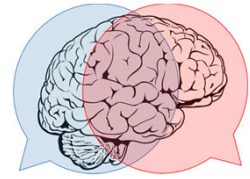
25

Talen kunnen ook verschillen in match tussen woord en betekenis

26

Talen kunnen ook verschillen in match tussen woord en betekenis

Nederlands	Frans
Leggen	Mettre
Zetten	Mettre

27

Welke wetenschappelijke inzichten?

- Iedereen is wel een beetje meertalig, en niemand is 'volledig' meertalig
- Belangrijke bevindingen en karakteristieken
 - Complementariteitsprincipe
 - Je kunt de talen die je spreekt niet 'uit' zetten
 - **Mixen van talen**
- Taal leren bij meertaligen is niet wezenlijk anders dan bij ééntaligen

28

Mixen van talen → code-switching

“En we reckoned Holland was too small voor ons.”

“J’ai l’impression d’être back in the country.”

“Für heaven’s Willen!”

29

Radboud Universiteit

29

Code-switching komt veel voor en is volkomen normaal

- Code-switching is niet ‘random’; het is gebonden aan grammaticale ‘regels’.
- Het is geen teken van gebrekkige taalvaardigheid.
- Integendeel: juist ‘vaardige’ tweetaligen code-switchen relatief veel.

30

Waarom code-switchen mensen?

- Soms bij woordvindingsproblemen
 - Soms omdat je iets op een specifieke manier wil zeggen
 - Soms om je identiteit te benadrukken
- In alle situaties: om 'betekenis' te creëren

31

Rutte schrikt niet terug voor Engelse termen

Van onze verslaggever Ron Meerhof - 22/01/11, 04:20

© ANP

DEN HAAG - 'Ik begrijp wel dat WikiLeaks een treasure chest is voor de nieuwsgierigheid, maar voor het diplomatieke verkeer is dit natuurlijk niet handig. Ik zeg dit niet als een old school politicus, maar dit remt mij om in gesprekken met Amerikaanse diplomaten all out te gaan.'

32

32

Aanbeveling code-switching en niet kunnen uitzetten van talen die je spreekt

SLO: Het benutten van de thuistaal bij het leren van het Nederlands

Als leerlingen thuis een andere taal spreken en op school het Nederlands moeten leren, nemen zij bewust of onbewust mee wat ze eerder aan talen hebben geleerd. Dat helpt bij het leren van een nieuwe taal. Door leerlingen te stimuleren hun hele meertalige repertoire te gebruiken, leren leerlingen bovendien dat ook de talen die ze eventueel thuis spreken, van waarde zijn bij het leren van het Nederlands. Een leerling die thuis Pools spreekt, kan zijn kennis bij het leren van het Nederlands gebruiken, maar ook bij het Engels of Duits.

<https://www.slo.nl/thema/vakspecifieke-thema/nederlands/meertaligheid/>

33

Welke wetenschappelijke inzichten?

- Iedereen is wel een beetje meertalig, en niemand is 'volledig' meertalig
- Belangrijke bevindingen en karakteristieken
 - Complementariteitsprincipe
 - Je kunt de talen die je spreekt niet 'uit' zetten
 - Mixen van talen
- **Taal leren bij meertaligen is niet wezenlijk anders dan bij ééntaligen**

34

34

Hoe leren we taal

- Impliciet leren van patronen als basis voor duurzaam taalleren.
- (Expliciet leren van regels en woorden kan dit versterken, maar lijken minder sterke lange-termijn effecten te hebben.)

35

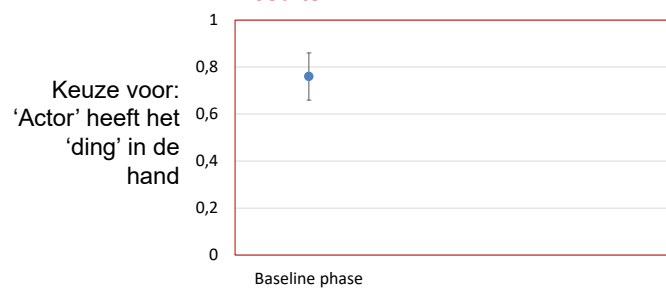
Radboud Universiteit

35

Impliciet leren bij interpreteren van zinnen in het Nederlands: pretest

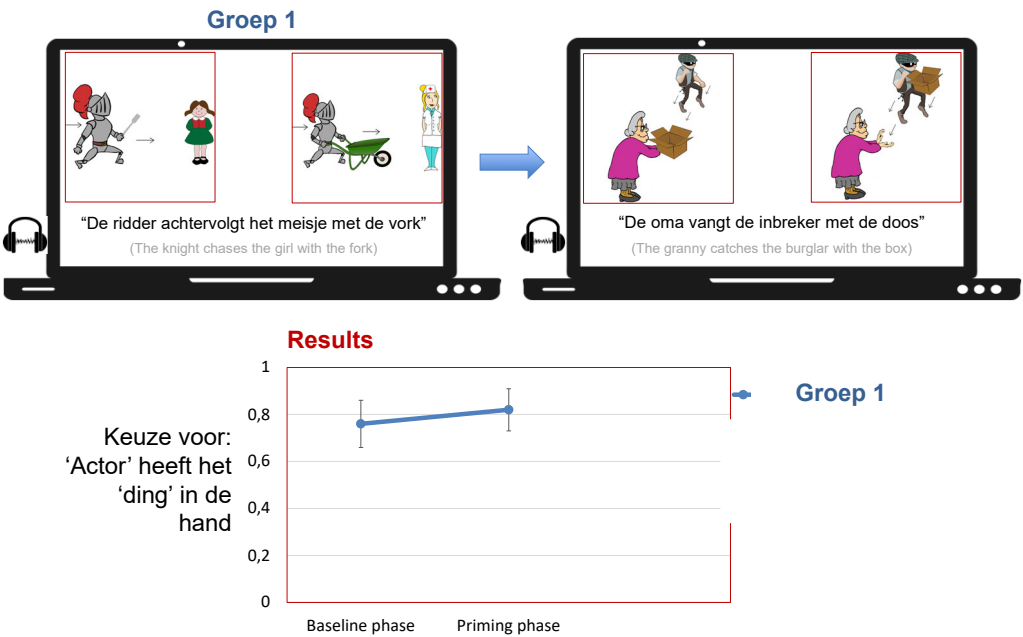

Results

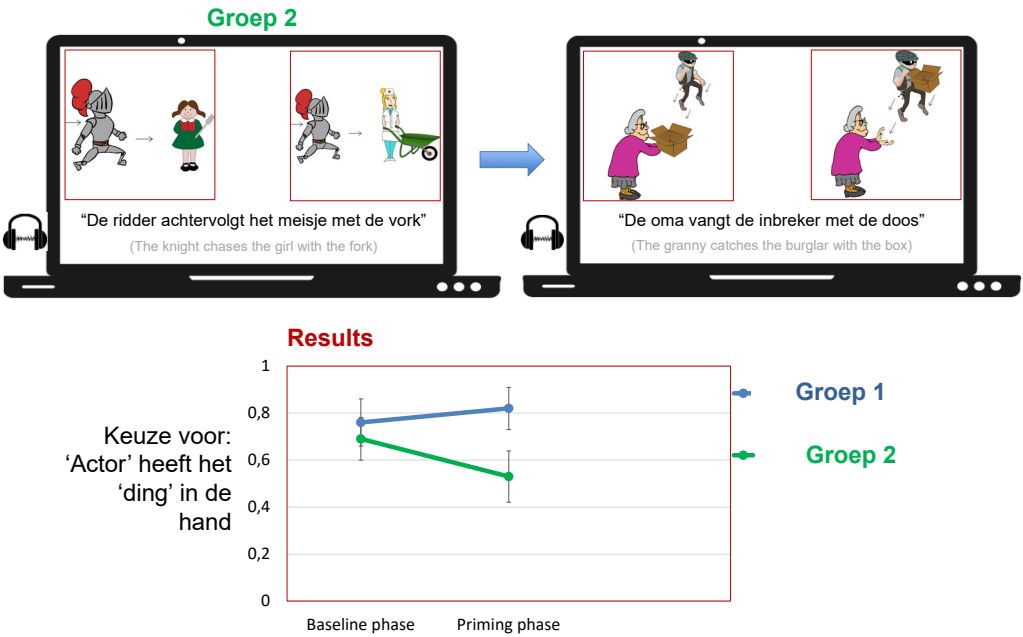
36

Impliciet leren bij interpreteren van zinnen in het Nederlands: beïnvloedingsfase

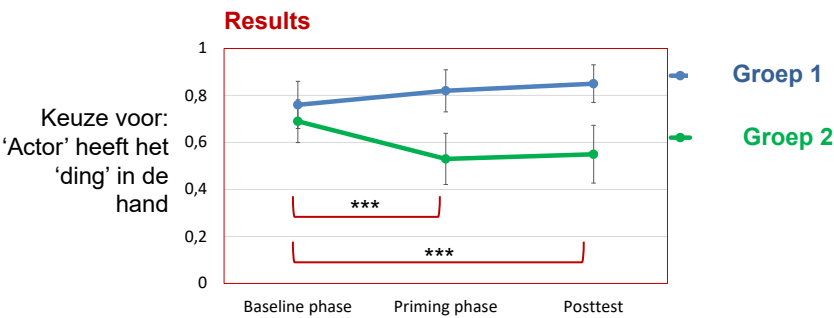
37

Impliciet leren bij interpreteren van zinnen in het Nederlands: beïnvloedingsfase

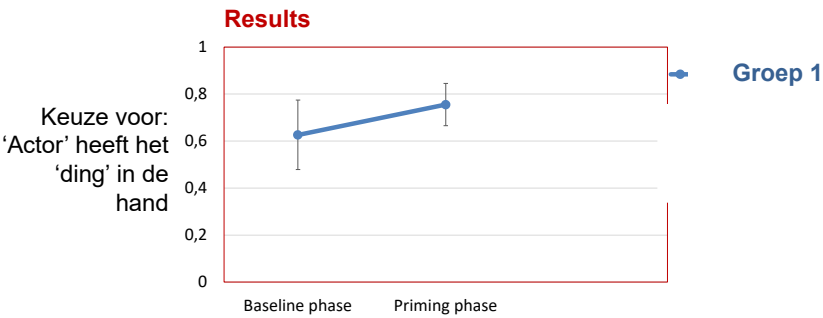
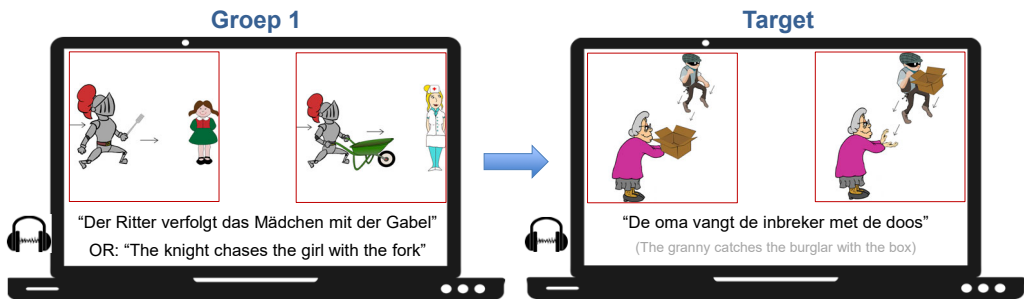
38

Impliciet leren bij interpreteren van zinnen in het Nederlands: posttest

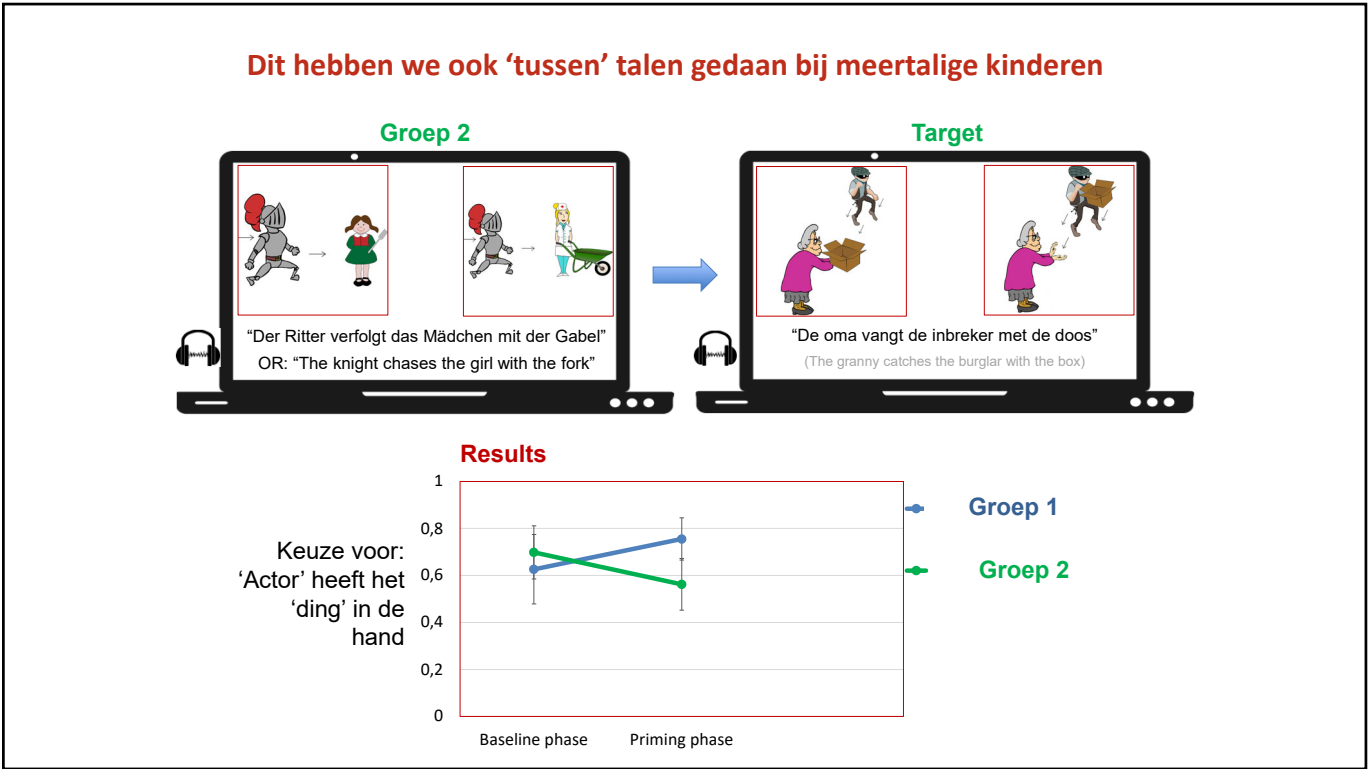

39

Dit hebben we ook 'tussen' talen gedaan bij meertalige kinderen

40

41

42

Conclusie

- Meertalige kinderen kunnen patronen uit de ene taal inzetten bij het leren van de andere taal.

43

Conclusies

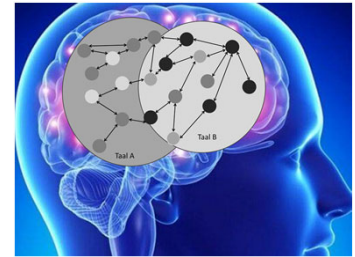
- Iedereen is wel een beetje meertalig, en niemand is 'volledig' meertalig
- Belangrijke bevindingen en karakteristieken
 - Complementariteitsprincipe
 - Je kunt de talen die je spreekt niet 'uit' zetten
 - Mixen van talen
- Taal leren bij meertaligen is niet wezenlijk anders dan bij ééntaligen

44

44

Aanbevelingen

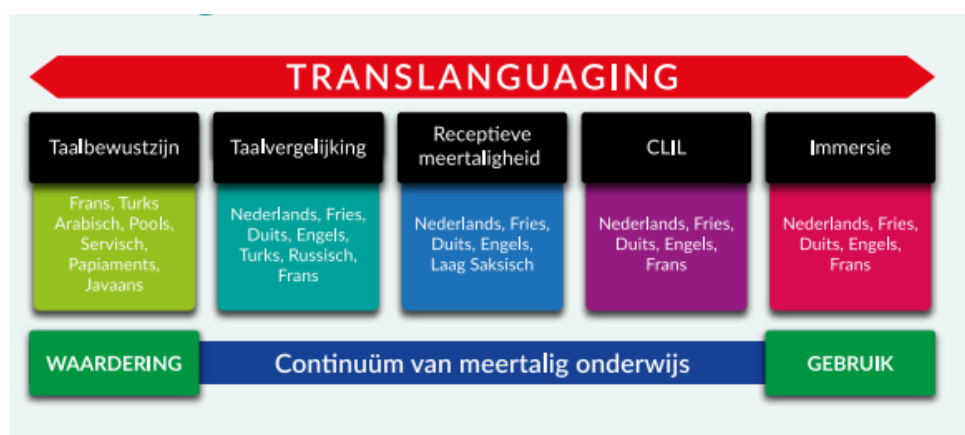
- Benut en benadruk de rijkdom maar ook 'normaliteit' van meertaligheid op je school.
- Leren = voortbouwen op bestaande kennis. Benut en betrek verschillende talen van leerlingen om die kennis aan te boren.
- Taal leren = taal gebruiken, liefst in zo rijk mogelijke contexten.

45

45

Er is niet één manier van meertaligheid in onderwijs

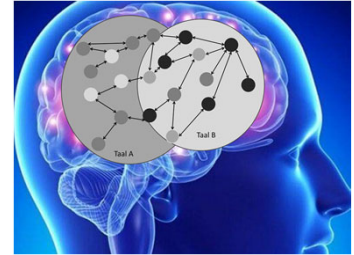

Bron: Duarte & Günther (2019), in MeerTaal.

46

Aanbevelingen

- Benut en benadruk de rijkdom maar ook 'normaliteit' van meertaligheid op je school.
- Leren = voortbouwen op bestaande kennis. Benut en betrek verschillende talen van leerlingen om die kennis aan te boren.
- Taal leren = taal gebruiken, liefst in zo rijk mogelijke contexten.
- Voor meer concrete toepassingen in de onderwijspraktijk: zie alle andere presentaties van vandaag.

47

Radboud Universiteit

47

Bedankt voor je aandacht!

Radboud Universiteit

48

Dan nog dit: taal is meer dan cognitie en communicatie

Uit internationaal onderzoek blijkt dat

- meertalige leerlingen beter presteren wanneer hun moedertalen in het onderwijs erkend en gebruikt worden (Sierens & Van Avermaet, 2014; García, 2009; Cummins, 2000; Duarte, 2011)
- eentalige leerlingen betere resultaten boeken wanneer ze hun taalbewustzijn verhogen en positievere attitudes ten aanzien van andere talen ontwikkelen (Candelier, 2004; Hélot, 2012).

- En ook de attitudes van docenten:

Waarom werk maken van een positief talenbeleid?

Onderzoek in het secundair onderwijs ([Oprit 14-project](#)) toont aan dat er een **negatief verband** is tussen de **éentalige overtuigingen** van leerkrachten (nl. uitsluitend het gebruik van het Nederlands in de klas, op de speelplaats en in de refter toelaten en stimuleren) en het **vertrouwen** dat ze hebben in **leerlingen** (zie de grafiek hieronder). Hoe meer leerkrachten ervan uitgaan dat er op school enkel plaats is voor het Nederlands en niet voor andere thuistalen, hoe minder vertrouwen ze hebben in hun leerlingen. Omdat in eerder onderzoek werd aangetoond dat vertrouwen van leerkrachten in leerlingen verbonden kan worden met verbeterde leerlingenprestaties, zaait deze bevinding dus twijfel over het effect van een alleen-Nederlands beleid op de prestaties van anderstalige leerlingen.